

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 13CoP/90/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3722203141
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ján Burik
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2024:3722203141.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jána Burika a členov senátu JUDr. Márie Dubcovej a Mgr. Zuzany Štolcovej, vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti A. – B., nar. XX.XX.XXXX, C., nar. XX.XX.XXXX a B., nar. XX.XX.XXXX, bytom u matky, zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Považskej Bystrici, deti rodičov: matky D. E., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom D. XXXX/XX, A. F. a otca C. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom D. XXXX/XX, A. F., zastúpeného JUDr. Annou Kubovičovou, advokátkou, so sídlom v A. F., G. XXX/X, v konaní o návrhu starých rodičov H. A., nar. XX.XX.XXXX a I. A., nar. XX.XX.XXXX, obaja bytom A. F., E. XXXX/XX, zastúpených JUDr. Annou Kubovičovou, advokátkou, so sídlom A. F., G. XXX/X, o úpravu styku k maloletým deťom, na odvolanie matky proti rozsudku Okresného súdu v Trenčíne č.k. PB-6P/7/2023-109 zo dňa 12. júla 2023

rozhodol:

Odvolanie matky proti rozsudku okresného súdu do výroku, ktorým súd zamietol návrh na prerušenie konania (I.) o d m i e t a .

V ostatných častiach (výroky II., III., IV.) o úprave styku starých rodičov s maloletými deťmi B., B. a C. ako aj v súvisiacom výroku o náhrade trov konania p o t v r d z u j e s tým, že dopĺňa záhlavie rozsudku v znení: ...“o návrhu starých rodičov H. A., nar. XX.XX.XXXX a I. A., nar. XX.XX.XXXX, obaja bytom A. F., E. XXXX/XX, obaja zastúpení JUDr. Annou Kubovičovou, advokátkou, so sídlom A. F., G. XXX/X, na úpravu styku s maloletými deťmi“.

Žiaden z účastníkov n e m á n á r o k na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd v Trenčíne po tom, čo zamietol návrh matky na prerušenie konania, upravil styk maloletých detí so starými rodičmi tak, že starí rodičia H. A. a I. A. sú oprávnení stýkať sa s maloletými deťmi A. – B., B. a C. každú párnou stredu v mesiaci od 15:30 do 18:30 hod. s tým, že k odovzdaniu a preberaniu detí bude dochádzať pred vchodom do železničnej stanice v Trenčíne. Matka je povinná deti na styk pripraviť a byť prítomná počas celej doby trvania styku, pri jeho realizácii, čo sú zároveň starí rodičia povinní strpieť.

2. Pri rozhodovaní vo veci vychádzal z ust. § 25 ods. 5 v spojení s Čl. 5 písm. h) Zákona o rodine, keď z vykonaného dokazovania mal preukázané, že je v záujme maloletých detí rozvíjanie vzťahov so starými rodičmi. Prihliadajúc na súčasnú situáciu v rodine účastníkov (ochladnuté vzťahy medzi starými rodičmi a matkou) ako i citovú naviazanosť detí na matku súd prvej inštancie upravil styk starých rodičov v minimálnom rozsahu, a to za prítomnosti matky. Nevykonaním matkou navrhnutý dôkaz prehratím zvukových nahrávok z trestného konania a tiež znalecké dokazovanie za účelom posúdenia osobností starých rodičov, nakoľko vykonanie takého dôkazu považoval za nadbytočné a nevhodné.

Z vykonaného dokazovania nevyšli najavo žiadne skutočnosti, z ktorých by súd mohol nadobudnúť pochybnosti o akomkoľvek negatívnom vplyve či správaní starých rodičov voči deťom, čo prakticky netvrdila ani samotná matka. Skutočnosť, že otec bol toho času neprávoplatne odsúdený pre trestný čin týrania spáchaný voči matke, nemôže byť argumentom, ktorý by preukazoval rovnaké správanie sa jeho rodičov (starých rodičov zo strany otca). Rovnako dôvodom pre nariadenie znaleckého dokazovania nie je podľa názoru prvoinštančného súdu ani subjektívne presvedčenie matky, že starí rodičia sú schopní svoj hnev a nenávisť voči nej prenášať na maloleté deti.

3. Postupom podľa ust. § 164 CSP zamietol návrh matky na prerušenie konania do právoplatného skončenia trestného konania vedeného voči otcovi majúci za to, že toto konanie nemá vplyv na úpravu styku starých rodičov s maloletými deťmi a zároveň podľa ust. § 52 CMP žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

4. Proti tomuto rozsudku podala odvolanie v zákonom stanovenej lehote matka maloletých detí. Žiadala rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, vec mu vrátiť na ďalšie konanie dôvodiac tým, že závery prvoinštančného súdu nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní. V prvom rade poukazovala na pochybenie súdu v tom, keď v záhlaví rozsudku neoznačil všetkých účastníkov konania, t.j. starých rodičov, čo je v rozpore s ust. § 220 ods. 1 CSP. V priebehu konania preukázala, že otec maloletých detí je trestne stíhaný za zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby, pričom týchto skutkov sa voči nej ako matke dopúšťal v prítomnosti ich maloletých detí. Na jej adresu sa vulgárne vyjadroval, ponižoval, pred očami detí ju zbil varechou, kopol do nohy a pod., čo nepoprel, avšak uviedol, že i ona urážala jeho. Aj podľa zistenia znalkyne PhDr. Mgr. Aleny Bednárovej maloleté deti vnímali konfliktné a stresujúce prostredie, neustály strach a podriadenosť matky, čo v nich zanechalo negatívne vplyvy. Starí rodičia na druhej strane obhajovali chorobnú žiarlivosť otca a obviňovali ju, že ho provokovala nosením nevhodného oblečenia, a preto v konaní navrhovala, aby súd zabezpečil i zvukové nahrávky z trestného konania. Je dôvodne presvedčená o tom, že starí rodičia sú schopní svoj hnev a nenávisť voči nej prenášať aj na maloleté deti. Okrem uvedeného žiadny znalec doposiaľ nepreskúmal osobnostné predpoklady starých rodičov A. a je možné, že trpia rovnakou nezdravou poruchou osobnosti ako ich syn – otec maloletých detí, kedy sú neempatickí, nezrelí, egocentrickí a impulzívni, pričom takéto ich správanie by mohlo negatívne ovplyvniť zdravý psychický vývoj detí. Na základe týchto skutočností navrhla, aby súd prvej inštancie ustanovil znalca z odboru psychológie a s týmto jej návrhom na doplnenie dokazovania sa súd náležitým spôsobom nevysporiadal. Taktiež súd prakticky žiadnym spôsobom podľa jej názoru neodôvodnil, ako dospel k záveru, že styk starých rodičov s maloletými deťmi je v záujme maloletých detí. Nie je zrejmé, aké aktuálne rodinné pomery si to vyžadujú, ani to, prečo by maloleté deti mali postupne navykať na trávenie času so starými rodičmi, keďže styk sa už dlhšie realizuje len krátko, a to za prítomnosti matky v rámci CDR (počas styku otca s maloletými deťmi). V konaní taktiež nikdy neuviedla, že medzi starými rodičmi a maloletými deťmi existuje „vrúcny vzťah“. Vyjadrila sa tak, že deti majú dobrý vzťah k starým rodičom, čím myslela súčasné obdobie a zároveň poukázala na to, že maloletá B. sa drží len pri nej a maloletý C. je len v kočiaku a povie baba, z čoho žiadny vrúcny vzťah rozhodne nevyplýva tak, ako to prezentoval súd prvej inštancie. Pokiaľ ide o maloletého B., toho si otec aj starí rodičia vyslovene kupujú hmotnými darmi, aby sa na ich prítomnosť tešil, čo vyplýva aj zo Správy Centra pre deti a rodinu Púchov zo dňa 16.03.2023. Mala za to, že súd prvej inštancie taktiež riadne nezodôvodnil zamietnutie návrhu na prerušenie konania a nenáležite poukazoval na to, že jej ako obeti domáceho násillia pomáhajú v zariadení núdzového bývania odborníci v oblasti právnej, sociálnej, psychologickú (J., n.o.). Ako matka je obeťou dlhoročného týrania otca maloletých detí, pričom rodičia o tom museli mať vedomosť a toto sa dialo s ich tichým súhlasom. Akékoľvek oživovanie spomienok na spolužitie s otcom maloletých detí, ako aj na jeho rodičov, ktorí sa jej týraniu nečinné a tichým súhlasom prizerali, spôsobuje zhoršenie jej psychického stavu, a preto je nútená využívať túto pomoc.

5. Starí rodičia vo svojom vyjadrení prostredníctvom právnej zástupkyne žiadali napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť. Pokiaľ i prvoinštančný súd nevyhovel v celom rozsahu ich návrhu na úpravu styku, uvedomujú si, že deti boli dlhšiu dobu iba s matkou, od nich odlúčené a na rozšírenie styku je potrebné obnoviť vzťahy. Až do opustenia spoločnej domácnosti deti opatrovali, pomáhali matke so starostlivosťou, varili im, krmili, prebaľovali, chodili s nimi na prechádzky a zrazu ostali bez akéhokoľvek kontaktu a mohli sa len prizerať počas styku, ktorý bol určený otcovi v Centre pre deti a rodinu v Púchove. S matkou sa snažili na úprave styku dohodnúť, no kvôli jej nesúhlasu sa museli obrátiť na súd a žiadali, aby im bol upravený styk s maloletými deťmi. Paradoxne matka sa od počiatku čudovala, načo sa chcú starí rodičia stretávať s deťmi, keď styk má určený otec a nechápala

túto požiadavku z ich strany. Všetky jej vyjadrenia neprodukuje sama, ale prostredníctvom pracovníkov zariadenia J., ktorí ani nepoznajú zákonnú možnosť úpravy styku aj pri starých rodičoch, čo je bežný jav v súdnej praxi, pokiaľ sa starí rodičia s matkou nevedia dohodnúť. Matka neustále poukazuje na nezrelú osobnosť otca, aké má sociálne, podpriemerné, rozumové a pamäťové schopnosti, ale v minulosti jej nevadilo, akú školu ukončil, mala s ním tri deti, o ktoré sa riadne staral. Neuviedla celú pravdu, že ako bol v detstve veľmi často chorý, hospitalizovaný v nemocnici, v konečnom dôsledku mu museli odstrániť jednu obličku. Sústavne poukazuje na to, ako bola otcom týraná, v trestnom konaní bola vypočutá v inej miestnosti, hoci pri stretávaní sa otca s deťmi sú v bezprostrednej blízkosti a vtedy sa otca nebojí. Oni ako rodičia žijú spolu viac ako 30 rokov, vychovali päť detí, vzájomne si jeden druhého vážia, sú si oporou, pomáhajú svojim deťom, na záhrade vybudovali ihrisko, hojdačky, pieskovisko, bazénik a pod.. Ohradili sa voči tvrdeniam matky, že žiadny znalec nepreskúmal ich osobnostné predpoklady, t.j. či netrpia nezrelou osobnosťou ako ich syn. Prívlastky ako neempatickí, egocentrickí, nezrelí a impulzívni sa ich hlboko dotýkajú a zrejme to písal niekto, kto starých rodičov nepozná, pričom matka takýmto výrazom ani nerozumie. V priebehu konania nevzniesla žiadne pripomienky v súvislosti s deťmi, uviedla, že sa o deti starali dobre, kde aj potvrdila pravdivosť tvrdení starých rodičov. Potvrdila, že starí rodičia chodili pomáhať, že vzťah s deťmi majú asi dobrý, že deti brávali aj na niekoľko hodín von, že najstarší syn B. sa teší a beží za babkou, pričom aj najmladší v kočiari ukazuje rukami a povie „baba“ na adresu starej matky. Tiež potvrdila, že pri stretnutí sa so B. tento za babkou beží, objímajú sa a babka mu dá pusku. Na otázku, akú má predstavu o stretávaní sa, matka uviedla „veď starí rodičia sa stretávajú s deťmi“. Aj napriek týmto skutočnostiam im však styk umožniť nechce ani počas prázdnin, kedy by deti sa mohli stretnúť aj so svojimi bratrancami a rodinou z otcovej strany, s ktorými sa dovtedy radi stretávali a hrali. Kategoricky odmietli tvrdenie matky, že dlhoročné týranie otcom maloletých detí sa dialo s vedomosťou a ich tichým súhlasom, pričom žiadnym relevantným dôkazom toto tvrdenie matky nebolo potvrdené. Túto skutočnosť nepotvrdil ani brat otca maloletých detí v trestnom konaní, naopak, boli produkované dôkazy – svedecká výpoveď svedka A. v trestnom konaní a prednedávnom i čestné vyhlásenie I. K., ktorá potvrdila, akým spôsobom sa o deti otec a jeho rodičia v skutočnosti starali. Z odvolania matky ani nevyplýva, ako by si predstavovala úpravu styku po zrušení a vrátení veci súdu prvej inštancie, pričom v konaní bola riadne vypočutá cestou dožiadaného súdu v Trenčíne, mala práva účastníka konania, vyjadrovala sa a mala právo predkladať návrhy na doplnenie dokazovania.

6. Kolízny opatrovník ani otec sa k podanému odvolaniu nevyjadrili.

7. Krajský súd ako súd odvolací preskúmal vec v rozsahu mu danom ust. § 65, § 66 CMP a bez nariadenia pojednávania (ust. § 385 ods. 1 a contrario) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil s tým, že opravil záhlavie napadnutého rozsudku postupom podľa ust. § 378 ods. 1 CSP s použitím ust. § 224 CSP.

8. Podľa ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami.

9. Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia súd prvej inštancie postupoval správne, keď na základe návrhu starých rodičov rozhodoval o úprave styku s maloletými deťmi. V tomto smere vykonal vo veci i dostatočné dokazovanie a vyvodil z neho správny záver, keď po tom, čo sa starí rodičia s matkou na úprave styku nedohodli, upravil styk starých rodičov s maloletými deťmi.

10. Dieťa má právo nielen na zachovanie vzťahov so svojimi rodičmi, ale aj právo na zachovanie svojej totožnosti a rodinných záväzkov v súlade so zákonom. Zároveň Dohovor o právach dieťaťa uznáva aj zodpovednosť členov širšej rodiny dieťaťa pri zabezpečení orientácie dieťaťa a jeho usmerňovaní v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami (Čl. 5). Slovenské právo nepozná legálnu definíciu pojmu „rodina“, definuje však blízke osoby a príbuzných s ohľadom na stanovenie stupňa príbuzenstva. Podľa ust. § 116 Občianskeho zákonníka sú blízkymi osobami vždy zo zákona príbuzní v priamom rade, súrodenec a manžel. Okrem pojmu „blízke osoby“ v citovanom ustanovení zákon definuje aj osoby, ktoré sa považujú za navzájom blízke, aj bez existencie určeného rodinno-právneho vzťahu pri dodržaní podmienky, že sú v pomere rodinnom alebo obdobnom a ujmu, ktorú by trpela jedna z týchto osôb, by druhá dôvodne pocítovala ako vlastnú.

Súd môže upraviť aj bez návrhu stretávanie blízkych osôb dieťaťa s dieťaťom pri splnení dvoch podmienok:

- je potrebné v záujme maloletého dieťaťa (pričom sa už všeobecne akceptuje potreba dieťaťa rozvíjať pozitívne rodinné vzťahy aj so širšou rodinou, s ktorou má citové väzby),
- vyžadujú si to pomery v rodine (pri skúmaní tejto požiadavky je potrebné zohľadniť individuálne okolnosti konkrétnej rodiny). Úprava prichádza do úvahy napríklad vtedy, ak absentuje kontakt medzi rodičmi a blízkymi osobami dieťaťa.

11. Poukazujúc na vyššie uvedené skutočnosti, ak potom súd prvej inštancie pri rozhodovaní o úprave styku prihliadal na existujúce vzájomné vzťahy medzi starými rodičmi a matkou (ochladnutie týchto vzťahov), na základe ktorých sa nevedia dohodnúť na úprave styku (matka styk starých rodičov s maloletými deťmi odmieta), nemožno konštatovať, že by potrebu úpravy žiadnym spôsobom neodôvodnil tak, ako to tvrdila matka vo svojom odvolaní, a preto odvolací súd na túto námietku neprihliadol. Tak, ako to je už i vyššie uvedené, je vždy v záujme maloletého dieťaťa rozvíjať pozitívne vzťahy aj so širšou rodinou pre zabezpečenie orientácie dieťaťa a jeho usmerňovania v súlade s jeho rozvíjajúcimi schopnosťami.

12. V priebehu prvoinštančného i odvolacieho konania matka okrem vyslovenia svojich pochybností neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by starých rodičov diskvalifikovali z možnosti stretávania sa s maloletými deťmi. Je nepochybné, že v súčasnej dobe sú hlboko narušené vzťahy medzi rodičmi maloletých detí, ale táto skutočnosť sama osebe nemôže byť dôvodom pre obmedzenie práv starých rodičov, ktorí ako členovia širšej rodiny majú právo podieľať sa na zabezpečení orientácie dieťaťa a jeho usmerňovaní pre zachovanie jeho totožnosti a rodinných väzkov. Osobnostné predpoklady (črty) otca, na ktoré poukazovala matka aj v priebehu odvolacieho konania, nemožno ani podľa názoru odvolacieho súdu automaticky prenášať na jeho rodičov (starých rodičov maloletých detí). Tak, ako je to už i vyššie uvedené, v priebehu konania neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by v tomto smere mohli viesť k pochybnostiam o spôsobilosti starých rodičov, a preto i súd prvej inštancie postupoval správne, keď vo veci nenariadil znalecké dokazovanie na posúdenie psychologických predpokladov starých rodičov tak, ako to požadovala matka.

13. Správne postupoval súd prvej inštancie i pri určení rozsahu, resp. realizácie samotného styku, keď s prihliadnutím na dlhodobé odlúčenie detí a starých rodičov (starí rodičia sa stretávali s maloletými deťmi minimálne po ukončení styku otca s deťmi) upravil styk v minimálnom rozsahu za prítomnosti matky, a preto odvolací súd napadnutý rozsudok aj v tejto časti ako vecne správny potvrdil.

14. Odvolací súd odmietol odvolanie matky proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, ktorým zamietol jej návrh na prerušenie konania vzhľadom k tomu, že proti takémuto rozhodnutiu (ktoré má povahu uznesenia) odvolanie nie je prípustné (§ 355 ods. 2 CSP v spojení s ust. § 357 CSP).

15. Keďže súd prvej inštancie pri písomnom vyhotovení rozhodnutia opomenul v záhlaví rozsudku označiť starých rodičov ako účastníkov konania, tento nedostatok odvolací súd odstránil v súlade s ust. § 378 ods. 1 CSP s použitím ust. § 224 CSP. Jednalo sa o zrejmu nesprávnosť pri písomnom vyhotovení rozsudku, lebo súd so starými rodičmi na základe ich návrhu konal ako s účastníkmi konania vo veci samej.

16. O trovách odvolacieho konania súd rozhodol podľa ust. § 396 ods. 1 CSP s použitím ust. § 52 CMP a nepriznal žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

17. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Žiline pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote 2 mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).